

Tanárbeiktatáson mondott bezáró beszéd.

Tisztelt Tanár Urak! Ime elhangzottak önök beköszöntő és székfoglaló remek beszédeik, melyek után czélszerűnek tartom, hogy az általok tanított és tanítandó tárgyak fontosságát néhány szóval kiemeljem.

1. Én a classicus irodalmat erődhöz hasonlítom, melyre az ifjuság szellemképzése támaszkodik, az ifjuság szellemképzésén pedig a jövő alapul. A classicus írók alapos tanulmányozása, kivált a zsenge kor fejlődő szakában, oly hatalmas eszközt nyújt, hogy azt semmi más tárgy nem pótolhatja; de természetesen egészen bele kell illeszkednünk, egészen belé kell merülnünk, hogy annak szellemét elővárázsolhassuk.

Tagadhatatlan, hogy a class. irodalom az ifjuság fogékony keblébe ültetve egyik nemzedéktől a másiknak örökség gyanánt áthagyományoztatván, sikeres hatását az emberi szív nemesítésére el nem téveszthette. Hiszen e nélkül nem alapíthatta volna meg Kopernik a napnak jelenlegi rendszerét, nem tehetette volna világhírű fölfedezéseit Galilei, nem vethette volna meg a természettannak alapját örök időkre Newton.

A classicus tanulmányok emelték Schillert és Göthét, a német irodalom e két bajnokát minden nép és kor leghíresebb költői közé. Ennek nyomai félreismerhetlenek néhány hírneves hazai írónknak, mint Berzsenyi, Csokonai, Kis János és Kölcsey költeményeiben.

Az ó-világ classicusainak szorgalmas olvasása felébresztvén külföle nemzeteknél a szép iránti ízlést, megkezdhették anyanyelvök legtökéletesebb alakú minták után való idomítását, művelését s lassanként a classicus nyelvészet varázskeléből új tudomány, a nyelvek tudománya keletkezett.

A classicus irodalom ismerete hazaszeretetre is gerjezt; ugyan is a Curiusok, Camillusok, Fabiusok, Gracchusok, Papyriusok, Scipiók és többek a tiszta-honszeretetnek és egyéb erényeknek dicső példái ama valódi honfűsűságra lelkesítenek, mely tettekben nyilvánul és ha kell, semmi áldozattól sem irtózik. Ime, ilyet tanul az ifjú az ókori irodalomból.

2. A földrajz különféle ismereteket egyesít. A földrajz magába foglalja a történelmet, a mennyiségtant s a természettudományokat, szóval az egész külvilágot; Ulyssessé teszi a tanulót hazája elhagyása nélkül, ki beútazza a földet, sok népet, országot, szokást és erkölcsöket tanul ismerni, úgy hogy ránézve a földrajz egy gyönyörű

festmény, melyből bölcseséget, emberséget és vallást meríthet. Vajjon a történelem, a természetrajz, a biblia ha földrajz nélkül taníthatnák, nem hagyná-e homályban a tanulót? Ha hasznossági szempontból tekintjük a földrajzot, nem látjuk-e, hogy az a kereskedelem, ipar és földművelés terén minden embernek jó és hasznos, bizonyos élet- és hivatásviszonyok közt pedig szükséges is?

3. Mi emberek valamennyien számtalan kötelékkel vagyunk a természethez kötve, benne élünk, mozgunk, s pillanatra sem szabadulhatunk tőle, s épp ezért mindnyájunk figyelmét megérdemli. Nagy befolyása van a természet ismertetésének az érzésekre, értelem- és kedélyre, szellem- és szívképzésre, szépészeti és vallásos érzelmekre. Hiszen a világ legnagyobb költői csak a természet szárnyain emelkedhettek oly magasra. Természettudományi ismeretek nélkül talán még most is a babonáság sötét éjében tévelyegnénk. A természet ama nagy könyv, mely Isten jóságára és bölcsességére tanít. Mily tökéletlen az emberi művészet a természetéhez hasonlítva! Ha vizsgálunk egy szobrot, melyet az emberi művészet legszebb remekének tartunk, mily gépies az; ellenben ha görcsövön át belépillantunk a legparányibb életvilágba, mely csudálatosnak, fontosnak és művészinak fogjuk azt látni! Minden emberi mű csak utánzata a természetnek, mely csupa szépség. A természetben szeretet uralkodik, s az embert is arra ösztönzi, hogy magát a szeretetnek adja át. A ki barátja a természetnek, abban nincs helye a közönségesnek, a nemtelennek. A természet végezetül Istenhez vezet. Mindenütt az Isten mindenhatóságát látjuk, bármerre fordulunk. Bár néma lelkek országa, mégis ő a legelevenebb nyelv. A föld belső okirattárában régibb történetet találunk, mint Palmyráé és Thebáé.

4. Édes anyanyelvünk fontosságának feltüntetését mellőzöm, hiszen mindnyájan magyarok vagyunk, mindnyájan tudjuk, hogy: nyelvében él, nyelvével hal a nemzet. A nemzeti nyelv a nemzeti genius; utolsó nemzedéke a geniusnak a nyelv és utolsó fegyvere; mikor ez kihull kezéből, akkor vége van. Addig vagyunk magyarok, míg magyarul érezünk és gondolkozunk.

5. De nekünk magyaroknak nemcsak rendkívüli viszonyainknál fogva, de tudományosság szempontjából is nagy szükségünk van a német nyelv tudására is. Vannak, kik azt hiszik, hogy a német nyelv tanulása és tudása más gondolkozást, más természetet szül a tanuló ifjúságban. Én ettől a szerencsétlenségtől nem féltem a magyarjku tanuló ifjúságot, mert magyarsága sokkal erősebb, semhogy amazt le ne küzdhetné és magyar tanároktól hazafias szellemben taníttatik a német nyelvre is. És most, midőn szívem legforróbb bevétel üdvözlöm önöket, kijelentem, hogy tudományos képzettségöket és tanári jeles tulajdonságaikat ismerve, örömmel és szeretettel fogadjuk önöket társaságunkba, hogy önök ifjui erejével gyarapodva, ifjúságunk tudományos kiképeztetését egyesült munkássággal eszközölhessük. Adjon Isten önöknek erőt, kitartást a valóban nagy munkára; adjon béketűrést nagy feladatuk komoly betöltésére. Adja Isten, hogy

ha majd annyi évet töltöttek el e pályán, mint a mennyit én már megfutottam, miként én most, úgy önök is egykor örömmel gondolhassanak vissza a lefolyt évekre. Végül, midőn tanárkarunk részére önök barátságát kikérem, gyengéd, leereszkedő, atyai jó indulatukba és bánásmódjukba ajánlom a tanuló ifjúságot.

Isten éltesse önöket!

ULÁR PÁL.

Esti ima.

Az est leszállt, az éj közelg,
Pihenni int a nyugalom ;
Míg ajkam imát nem rebeg :
Nem alhatom, nem nyughatom.
Imával kezdtem reggelem,
Napom imával végezem.

Oh érzem, oh jól tudom,
Hogy gyarló, erőtlen vagyok
S ha te nem óvsz meg Istenem —
Magamra nem vigyázhatok.
Te szenteled meg nappalom :
Te légy velem, míg nyugoszom.

Kegyelmed szárnya, hogyha fed :
Veszély nem érhet, elkerül,
S szememre csöndes pihenés
Erőt adó nyugalma ül.
Ne nézzed bűnös voltomat,
Borítsd reám jóvoltodat.

Őrködj felettem, óh ne hagyj,
Hitem, bizalmam, mindenem! . . .
Rajtad kívül nincs senki más,
Kiben remélnék, Istenem! . . .
Csak te lehetsz védpaizsom,
Míg öntudatlan aluszom.

S ha újra ébred a világ,
Ébreszd fel alvó gyermeked,
Kit az éjnek veszélyitől
Megóv bizonynyal szent kegyed.
Hogy újra kezdjem dolgomat,
Betöltvén szent parancsodat.

RÉDIGER GÉZA.
